

Jørgen Høve i ildlinjen etter filmpremieren på "Alt for Norge"

Men nå har også motstandsfolk fått nok av Molands meningsterror

Endelig kom den.

Dokumentarfilmen "Alt for Norge" som vi lenge har ventet på. Filmen som forteller oss frontkjempernes helt spesielle historie. I hovedrollen finner vi en av dem, - Jørgen Høve fra Sandsøy i Troms - som i 1940 gjorde en stor innsats som fenrik i kampene mot den tyske invasjonshær her hjemme og senere som kompanisjef i Den norske legion på Østfronten mot Stalin og kommunismen. I filmen står han sterk, klar og tydelig frem med motivene for sin innsats, og her møter vi så visst ingen forpint, angrende synder, men et virkelig mannfolk som tror på sine meninger og fortsatt sloss for dem.

Filmen fikk sin premiere i Harstad kino under det vellykkede festspill i Nord-Norge i sommer, og er vel den film som gjennom tidene har skapt størst interesse i landsdelen, og også fått den mest stormende mottakelse.

I en enkel avis i Nord Norge, "Harstad Tidende", har "Folk og Land"s medarbeider gjennomgått hele 22 leserinnlegg om filmen og i skrivende stund fortsetter debatten.

At filmen flere ganger har vært søkt stanset er ingen hemmelighet. Dette av samme krefter som siden 1945 har krevd å råde grunnen alene med sin historieskrivning, og som gjennom hele denne tid har søkt å utelukke den annen part i Norgeshistorien.

Akkurat nå er det likevel tegn som tyder på at mange motstandsfolk har fått nok av meningsterroren fra sjefen på Hjemmefrontmuseet, Arnfinn Moland, og hans engang vedtatte oppskrift på hvordan okkupasjonshistorien skal skrives.

Det viser flere av de "klippene" vi har foretatt i forbindelse med dokumentarfilmen, de fleste skrevet av historikere og tidligere medlemmer av hjemmefronten.

Brutal urett begått Gjeldsslaver også på norsk side

Astrup Nilssen, Sjøvegan

Med utgangspunkt i filmen "Alt for Norge" reagerer flere skribenter negativt på at hovedpersonen i filmen får uttale seg om sin politiske holdning den gang og nå. Enhver må imidlertid få gi uttrykk for sitt syn, både kommunister, nazister og andre. Å kneble motpartens ytringsfrihet er noe de gjør i diktaturstater. Her debatterer vi en frontkjemperes innsats på Østfronten og en norsk krigshistorie som er forfalt i ren Pravda-stil.

Jeg har studert den norske krigshistorien over mange ti år, og min konklusjon samsvarer med det historieforsker Baard H. Borge og debattant Jermund M. Stensen, Hamnvik, skriver i denne avis.

La oss være enig om det

vi er enig i, og legge det bak oss, nemlig det at de allierte fikk Hitlers terrorvelde knust og fikk en slutt på de tyske forbryternes råttenskap mot menneskeheten (die Untermenschen), men dessverre, vi fikk oppleve mer tortur i fredstid fra den "rette" siden.

Den unge frontkjemperen i filmen deltok, fra april 1940 og fram til den norske kapitulasjon 10. juni 1940, sammen noen tusen andre norske ungdommer i krigen mot det tyske overfallet på Norge.

De tapre norske soldatene tapte kampen mot tyskerne på Bjørnfjell, blant annet som følge av den hjelp noen tusen nordmenn ytet tyskerne, og sviket fra britene. Kan skribentene si om noen av disse nordmenn ble tiltalt

Forts. side 8 ➡

Den 29. oktober kommer krigsbarnas sak mot staten opp for Oslo byrett.

Bakgrunnen for rettssaken er kravet om erstatning etter overgrep i fosterhjem, barnehjem, på skoler og andre offentlige institusjoner etter krigen.

Nå vil regjeringsadvokaten kreve at krigsbarna betaler saksomkostningene hvis de taper i retten.

De fleste av disse er minstepensjonister og risikerer å bli gjeldsslaver hvis det skjer.

"Dette er hjerteløst og smålig av regjeringen med statsminister Jens Stoltenberg i spissen", sier krigsbarnas advokat, Randi Hagen Spydevold" til Dagsavisen.

Også Tor Brandacher, pressetalsmann i Kirgsbarnforbundet Lebensborn, reagerer kraftig på regjeringsadvokatens krav om krigs-

Forts. side 5 ➡

Jens Chr. Hauge og Einar Gerhardsens arvinger holder tilbake viktig forskningsmateriale

Biografene Ingar Sletten Kolloen og Knut Olav Åmås synes ikke debatten etter deres artikkel i "Aftenposten" - "Brenner man brev fra en konge" - har gitt svar på de prinsipielle spørsmål om bevaring av historisk kildemateriale.

Også innen Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie er det interesse for saken, som følges med stor oppmerksomhet.

I en ny artikkel i "Aftenposten" skriver de to biografene bl.a.:

Det avgjørende spørsmål fra vår side er hvilken videre oppfølging kongebrevsaken får. Våre spørsmål til hoffet, riksarkivaren og kulturpolitikere er derfor:

1. Vil det bli etablert et nærmere samarbeid mellom riksarkivet og Slottet for å sikre materiale av mulig historisk verdi? Vil også personlig korrespondanse bli vurdert bevart?
2. Vil hoffet offentliggjøre sin plan for oppfølging og sikring av materiale av mulig historisk verdi?
3. Vil debatten føre til en mer offensiv og aktiv holdning fra riksarkivaren med hensyn til å sikre brevmateriale av mulig historisk verdi for arkivloven anledning til å gå inn og erklære et materiale for særskilt verneverdig.
4. Har kulturminister Ellen Horn og kulturpolitikere på Stortinget ingen interesse av denne debatten? De har hittil, med ett unntak, vært tause.

Spørsmål til Hauge

At en holdningsendring og kanskje strengere håndheving og langt mer aktiv bruk av arkivloven er påkrevet, viser den overraskende motstanden vi også har møtt etter vår artikkel.

Kongehusets ødeleggelse av brev er dessverre ikke et

enestående særtilfelle i Norge. Destruksjon av potensielt verdifulle historiske kilder utføres av privatpersoner, offentlige personer og en rekke institusjoner med uklare rutiner - og utfra vidt forskjellige motiver. Det er tenkelig at Arkivloven må brukes langt mer aktivt for å sikre norsk historisk materiale for ettertiden. Følgende eksempel kan illustrere hvorfor:

Historikeren Harald Berntsen har offentlig gjort kjent at den tidligere Milorg-lederen og Ap-statsråden Jens Chr. Hauge skal være i besittelse av en omfattende korrespondanse mellom Johan Nygaardsvold og Martin Tranmæl.

Berntsen har påpekt i avisartikler at materialet holdes unna alle offentlige instanser, og har bedt Hauge svare på om det noen gang skal tilflytte offentlige arkiver.

Berntsen er blitt møtt med taushet.

Vi stiller derfor følgende spørsmål til Jens Chr. Hauge: Har du til hensikt å sikre materialet for fremtidige forskningsformål? Når og hvordan vil det skje?

Gerhardsens arvinger

Berntsen har også flere ganger offentlig påpekt at Einar Gerhardsens arvinger er i besittelse av Martin Tranmæls samlede brev til Gerhardsen.

Forts. side 2 ➡

MOT UKJENT HAVN

Dedisert mannskapene på våre passasjerskip

Av «BT» 14. desember 1944

Vi kjenner alle den sitrende, angstfulle spenning der griper en befolkning umiddelbart under en fly-alarm. Ingen kjenner dødens høst, enhver søker sin tilflukt hvor best den er å finne.

Forestill Dem da hva et skibs besetning og passasjerer må føle når de ser en bølge angrepsfly komme seilende i lav høyde mot dem. Forestill dem angsten og fortvilelsen om bord når dette lille faste punktet på sjøen, denne lille verden av et samfunn, blir målet for et koncentrisk angrep av disse fly. Forestill Dem hvorledes kanskje en mor speider rundt omkring seg for best mulig å finne beskyttelse for sitt barn. Men hvilken beskyttelse kan der være på et så begrenset skibsområdet mot en bombefulltreffer, der kan sende skibet ned på få minutter? Hvilken sum av pinefull lidelse, den dypeste vånge og angst rummer ikke det skib som vergeløst kastes inn i en slik dødens tyfon?

Besetningen får ikke anledning til å beskjeftige seg fullt så meget med sine egne følelser. Den kjenner først og fremst plikten overfor de passasjerer som er gitt i dens varetekt. Offiserene står på broen til de konstaterer at angrepet skal iverksettes. De forlater den ikke før de siste kommandoer har rullet maskinen, - de søker ikke egen beskyttelse før

passasjerene er sikret så godt som overhodet mulig. Hva våre sjøfolk langs norskekysten og i andre farvann, særlig gjennom disse siste krigens år, har utvist av personlig mot og offervilje evner vår penn ikke å gi uttrykk for. De øver ikke sin gjerning alene i pakt med de beste sjømanns-tradisjoner i folket vårt. De personifiserer alle nasjonens beste egenskaper.

Hver morgen losses og lastes skip ved våre brygger. Hver en ankomst er en livets seier, - hver en avgang en seilas mot ukjent havn. Men vinsjene synger og lastebommene svinger. Enhver gjør sin gjerning som i vakreste fredstid. Lugarpikene ordner køyene, restauratøren sine forsyninger og postmannen om bord sorterer de utallige pakker og brev, - mer etterlengtet av mottakerne enn noensinne tidligere. Tenker de mon på hvorvidt denne reise kan bli deres siste? Selvfølgelig gjør de det, men gjennom sitt vante arbeid behersker de den angst som ligger og gnager i underbevisstheden.

Det er denne pliktfølelse, denne ansvarsfølelse, der her kommer til syne som må bevege enhver av oss. Vi andre går til våre kontorer og forretninger, mens disse hver dag seiler ut under en kanskje skyfri hemmel mot et stormsenter som intet barometer varsler. I sannhet, disse skip og deres besetninger burde hilses med fan-

farer ved hver bryggeplass de vinner fram til.

Men hvorfor blir disse reiser så ofte gjort ved høylys dag? Hvorfor utfordre skjebnen mer enn nødvendig? Vi spurte en skipsoffiser om dette under en sjøreise vi nylig selv foretok. Men her måtte han melde pass. Han forsto det ikke. Det var både hans og hans kollegers oppfatning at det ville være ganske annerledes betryggende dersom de mest utsatte sjødistanser kunne passes om natten. Selv vil vi ha uttalt, at verken rutetider eller andre hensyn her bør spille inn. De gjelder først og fremst for våre skip å komme frem. Våre rederier og myndigheter bør helt overlate våre dyktige norske skipsførere selv å ta seg fram langs kysten på den måten de finner for godt. De kjenner leden, de kjenner hver fjord og vik, - og de kjenner sitt store ansvar.

Men la dem da også få føre skibet fram uten andre hensyn enn det som deres egen dyktighet og erfaring tilsier. Vi våger å påstå at megen tonnasje, mange meningsløse kollisjoner og tap av menneskeliv kunne ha vært unngått dersom våre skipsførere selv, uavhengig enhver innblanding, hadde vært overlatt å føre skuten i havn.

Hvorom allting dog er, så skal vi i denne tid samles i en dyp takk til sjøens folk, - de skal ha følelsen av at vi hver dag følger dem på deres ferd med våre tanker og i våre bønner.

Vidkun Quisling og Milosevic

Av Ole Kristian Ekseth i «Bergens Tidende» 2/7-01

Kjartan Rødland drar, i et innblikk under tittelen «Quisling og Milosevic», en parallell mellom rettsoppgjøret etter krigen (1945) og FN's internasjonale domstoler (FNID) Han velger dermed å likestille seierherrens justis med FNID. Dette var en justis hvor det kun var

taperen som kunne dømmes - som står i voldsom kontrast til FNID.

Nürnbergdomstolen brøt med et av de mest grunnleggende rettsstatlige prinsipper: *Nulle poena sine lege praeivus* - ingen kan straffes for en lov som ikke er trådt i kraft i gjerningsøyeblikket. For om en leser militære håndbøker før krigen, som

Forts. side 11 ➡

Jens Chr. Hauge og Einar Gerhardsen...

Forts. fra side 1

Berntsen har fremhevet at materialet holdes unna offentlige instanser, og har bedt Gerhardsen-familien svare på om det skal plasseres i relevante arkiver.

Berntsen er blitt møtt med taushet.

Vi stiller derfor følgende spørsmål til Einar Gerhard-

Tiggerferd for å få reist et minnested etter "IRMA"-tragedien

Avisen «Nordlys» i Tromsø er en av de få aviser som gjennom alle år har fulgt opp statens skammelige behandling av dem som opplevde «Irma»-tragedien for nærmere 60 år siden, og som gjennom sine reportasjer har gitt overlevende og pårørende full støtte.

Nå nekter Forsvarsdepartementet å bevilge nok penger til et minnested.

Mandag 30. juli i år skriver «Nordlys» bl.a.:

Mye tyder på at tragedien arbeid, sto på trykk i Nordlys i 1997. Den skulle også eller at de tyske okkupasjonsstyrkene ville blitt gjort ansvarlige også for denne av krigens mange katastrofer, om det ikke hadde vært for Astrup Nilssen fra Sjøvegan i Salangen. Han mistet sin far i ulykken, og har gjort et banebrytende arbeid for å bringe omstendighetene på det rene sammen med flere andre av de overlevende og deres pårørende. Dette førte til sist til at norske myndigheter måtte påta seg ansvaret.

Nå kan altså det utrolige skjete at det ikke blir reist noe minnesmerke over de omkomne, i alle fall ikke mens det ennå finnes noen overlevende i live. I Forsvaret mener man at de 900.000 kronene er et tilskudd, ja, til og med et stort tilskudd, mens ordfører John Harry Kvalshaug i Averøy sier dette etter hans mening er en nasjonal oppgave, og at kommunens del av avtalen er å stille til rådighet et sted hvor minnesmerket kan bli satt opp.

Ingen kan i dag være i tvil om hvem som gjorde tabbene da hurtigruteskipet «Irma» ble senket. Båten var regler som gjaldt under krigen, og den førte også reglementerte lys. Astrup Nilsens beretning, slik han har klarlagt den etter mange års

arbeid, sto på trykk i Nordlys i 1997. Den skulle også Forsvarsledelsen lese nøye.

Da vil kanskje erkjennelsen bli enklere: Minnesmerket over hurtigruteskipet «Irma» er en nasjonal oppgave under Forsvarsdepartementet. Ikke minst må det være slik fordi det ikke bare var passasjerer fra lokalmiljøene rundt Kristiansund som omkom. Skipet hadde passasjerer fra store deler av landet om bord, og de mange hundre tusen kronene som mangler for å få realisert monumentet, vil det være urettferdig å belaste kommunebudsjettet i Averøy alene.

Uverdig vil det også være om initiativtakerne til minnesmerket skal måtte gå tiggergang rundt om i landet for å få reist et minnesmerke etter en tragedie som så avgjort er et nasjonalt, statlig ansvar.

Dersom Forsvarsledelsen ikke skjønner dette, må forsvarsministeren kunne fortelle dem det og sørge for at de nødvendige kronene stilles til rådighet. For dem som overlevde og dem som er etterkommere etter ofrene, vil en riktig håndtering av denne saken være en oppbeholdlig merket etter de reisning og et bevis på at den norske stat erkjenner sitt faktiske ansvar. Det skulle ikke være for mye forlangt.

(Les også leder s.5)

sens arvinger: Har dere til hensikt å sikre materialet for fremtidige forskningsformål? Når og hvordan vil det skje?

Dessuten: Hva vil riksarkivaren foreta seg for å

FOLK og LAND

UAVHENGIG AVIS

Ansv. redaktør:
KJELL BLICH SCHREINER
Telefon 61 33 20 87

Adresse: Postboks 3239 Elisenberg, 0208 Oslo.

Redaktøren treffes etter avtale.

Abonnement: Pr. år kr. 160,- (i omslag kr. 200,-, utland kr. 240,-).
Giro: 7877.08.52594

Abonnement (10 nummer i året) løper til det oppsies skriftlig.
Annonser forskuddsbetales med kr. 2,- pr. spalte mm. Minstepris kr. 100,-.

Utgiver: INSTITUTT FOR NORSK OKKUPASJONSHISTORIE

DEN STORE FORSKJELL

I augustnummeret av "Folk og Land" avsluttet ambassaderåd Sverre Jervell sine dagbok-beretninger knyttet til den norske ambassade i Berlin 1940-45.

Herfra fikk vi også et innblikk i den kamp som foregikk i Berlin under slutfasen av krigen. En kamp store deler av verden koldt og udeltakende vendte ryggen til.

Det er unødvendig å komme med fraser om heltemot eller spille på strenger om et folks martyrium. Det vi var vitne til var et helt sivilisert folks kamp mot den syvhodete drage.

Kan vi egentlig make å forestille oss de uhyre menneskeoffer som fant sted i Berlin, og midt oppe i denne flammende død - alle disse kvinner og barn. Kan vi egentlig begripe hva disse gjennomlevde i denne tid?

Kan vi make å forestille oss hva de gjennomgikk da sovjetrusserne stormet inn på dem, klar til voldtekt på det aller verste, og en ufattelig tortur som gjorde døden til en befrielse.

Berlinbefolkningens lidelser på slutten av krigen er lite omtalt i verdenspressen og helt fortiet er den heroisme i oppofrelse og menneskekjærlighet som den tyske topledelse viste i denne tid da den selv sto foran dødsporten. Bl.a. etter Adolf Hitlers egen ordre ble det satt i gang verdens største redningsaksjon med transport av nesten halvannen million kvinner, barn og eldre mennesker som måtte bort fra de fremstormende erobrere. Flere hundre skip ble satt inn i redningsarbeidet, fra atlantehavsskipet "Deutschland" til det minste fiskefartøy. Mange av barna som kom med transportene døde av utmatelse under overfarten fra Danzig til Danmark eller Schleswig Holstein, men det største antall dødsofre skyldtes torpedoangrepene fra allierte fly og skip. Uten hensyn til de store Røde Korsflagg som dekket store deler av flyktingebåtene ble torpedoer fyrt av, og fra maskingeværer ble salve etter selve sendt mot de tusener av flyktinger som oppholdt seg på skipsdekkene eller befant seg svømmende i sjøen.

"Folk og Land" har tidligere skrevet om tragedien den gang, men minnes den igjen etter å ha lest meldingen om at vårt forsvarsdepartement blankt nekter å betale de fulle omkostninger til et minnested over de omkomne fra passasjerskipet "Irma" som i 1944 ble senket av nordmenn i bri-

En veteran ser tilbake - og skriver bok

Finn Thrana:
"Vi ville oss et land som var
frelst og fritt"
Bok 243 sider
Historisk Forlag

Av Hakon Warendorph

Finn Thrana er ingen bråk-
maker, ingen stortalende
rabulist, men heller ikke en
som går på akkord. Nå har
han funnet tid og anledning
til å gi lyd. Mange av oss vil
si: Det var på tide og vel-
kommen. I en alder av 86 år
presenterer han noen viktige
år i vår historie og kanskje
de viktigste i hans egen.

Han gjør som Einar
Skjæråsen. Thrana "trør var-
samt i graset". Vi som har
levet med det, hører nok
trompetene gjaller og trom-
mene dundrer, men her spil-
les med sordin. Boken
omfatter tre deler: "Da NS
stod utenfor", "Under NS-
styret" og "og oppgjøret
etterpå". Meget av dette er
forfatterens egne opple-
velser og konklusjoner, men
selvsagt også endel sitater
og henvisninger til annen
litteratur. I hovedsak er det
blitt et personlig vitnesbyrd
fra en av "våre" som satt i
begivenhetenes sentrum før
og under den tyske okkupa-
sjon, og som møtte etter-
krigsoppgjøret med full
tyngde.

For mange av oss er begi-
venhetene - det som hente -
kjent terreng. Her får vi i til-
legg en rekke detaljer om de
implisertes vurderinger og
visjoner og deres hensikter

og ikke minst det virvar av
hensyn som måtte vises til
okkupasjonsmakten og egne
landsmenn - partifeller og
hjemmefront innbefattet,
Kontroversene legger ikke
Thrana skjul på. Det er nok
av dem i alle retninger. Vi
får innblikk i forhandlinger,
trusler, brudte løfter, små og
store lysglimt, men også de
tunge stundene.

Frustrasjonen over ikke å
kunne "si ting" slik de var,
var nok tung å bære, men
det var også en tid med gle-
de over å kunne sette alle
sine krefter inn i arbeidet for
å gjøre det riktige og beste i
en situasjon som tidligere
politikere hadde gjort det
nesten umulig å håndtere.
Det var en utfordring som
en ikke liten del av det nor-
ske folk tok da det var nød-
vendig. Det skulle vise seg
at lønn for strevet uteble.
Kapitelet om den jødiske
tragedie i Norge er et gro-
tesk eksempel på hvordan
vondt ble gjort verre av nor-
ske myndigheter etter okku-
pasjonens opphør.

I kapitelet om frontkjem-
perne er tatt med et brev fra
Per Wang som bringer
minner om "fornstora da'r".
Innsatsvilje og fedrelands-
kjærlighet. Vi minnes også
om frontsostrerne i et "pro-
memoria" om Norges Røde
Kors' historiske sjikane og
forsøk på fornedrelse av dis-
se humanismens ytterste

utposter. Det endte med ret-
tergang og groteske dom-
mer. En skamplett som pre-
sident Bjørn Bruland for-
søkte å slette, men som
Astrid Nøklebye Heiberg
fikk på plass igjen da hun
overtok vervet.

Finn Thrana er ingen
elsker av Terboven, "sjefen"
i Norge under okkupasjo-
nen. Hvem var vel det? Ter-
bovens intriger mot Quis-
ling var legio. Hans maskepi
med kirkefront og andre
fronter for å befeste egen
stilling og legge grunnen for
sitt eget "kongeriket" i Nor-
ge etter en vunnet krig, har
Thrana noe å fortelle om.
Kanskje er det nytt hvem
som deltok i den virksomhe-
ten? Her er ting å plukke for
alle som er eller burde være
opptatt av vår nære historie.
Undertegnede håper at
Thranas bidrag med den
meget beskrivende tittel "Vi
ville oss et land som var
frelst og fritt", vil nå de yng-
re. Boken fortjener det - og
vi eldre også.

Et par minusfaktorer på
tampen. En del trykkfeil
burde vært unngått. Det er
mulig at eierskifte i Histo-
risk Forlag mens boken var
under arbeid, har gitt svikt i
korrektoren. Finn Thrana
skriver ikke stilmessig for
de yngre. Som jurist og
eldre akademiker bruker han
noe omstendelige setninger
med lange bisetninger som
kan gjøre det vanskelig å
holde tråden. Et par
gjennomlesninger kan være
nødvendig - nå og da. Men
la ikke det være noe hinder.
Hvorfor skal alt være lett?
Boken gir en personlig og
velfundert og til tider spen-
nende beretning fra en av de
mest sentrale og klartten-
kende tillitsmenn i Nasjonal
Samling. Vi takker og buk-
ker for denne og tidligere
innsats.

Boken kan fåes i bok-
handlene eller bestilles fra
Boktjenesten (INO)

tisk tjeneste. Her ble også de hjelpeløse passsjer-
er og mannskap om bord utsatt for mitraljøseld,
der 61 nordmenn brutalt led døden forårsaket av
krigsforbrytere.

Vi tviler ikke på at krigsforbrytelser ble begått
fra så vel tysk som alliert side under siste krig.

Forskjellen er likevel den at det ved krigsslutt
utelukkende var tyske krigsforbrytere som ble
straffet, mens alliertes uhyrer gikk fri og faktisk
fikk medaljer for sin innsats.

At vårt forsvar nå i tillegg hindrer pårørende fra
"Irma"-tragedien et minnested å gå til, er mildt
sagt skammelig, ja, opprørende.

Vidkun Quisling:

“Hadde jeg i 1940 visst hva Tyskland forstår med samarbeid hadde jeg gjennomført min politikk under andre forutsetninger”

I Finn Thranas bok “Vi ville et land som var frelst og fritt” fortelles om et møte hjemme hos minister Hagelin den 12. april 1943. Tilstedet var foruten Quisling og verten, to tyskere, nemlig sjefen for Einsatzstab Hans-Hendrik Neumann og Regieringsrat Ernst Hageman.

Under møtet kom frem svært sterke uttalelser fra Vidkun Quisling som ikke er referert i Thranas bok, men som kommer frem i Ernst Hagemans rapport fra møtet. Rapporten ble gjort kjent for Adolf Hitler før hans møte med Vidkun Quisling den 19. april, en uke senere.

“Folk og Land” har fått en kopi av rapporten, som vi bringer et utdrag av:

Oslo, den 16. april 1943

Hemmelig

Om kvelden den 12. april 1943 innbød minister Hagelin til en sammenkomst i sin bolig.

Tilstede var på den ene siden ministerpresident Vidkun Quisling og minister Hagelin og på den annen side deltok SS obersturmmandfrührer Neumann og undertegnede.

Vi hadde til hensikt å overbevise ministerpresidenten om nødvendigheten av å handle raskt i forbindelse med det memorandum han hadde fått overlevert for noen dager siden.

Forhandlingene som tok lang tid ble ført meget åpent og ministerpresidenten betonte flere ganger at han i en annen krets ikke ville ytret slike oppfatninger, - og som han hittil heller ikke hadde gitt uttrykk for overfor noen andre.

På flere punkter i forhandlingene ble det tydelig at

Quisling var forbitret i en grad som man bare sjelden kunne iaktta. Det virket som om en dyp menneskelig skuffelse hadde utløst følelser som praktisk talt gjorde fornuftige synspunkter verdiløse. Det var derfor en vanskelig oppgave å få Quisling overbevist om at det her ikke var planlagt et organisert forræderi mot hans folks fremtid, som det stadig ble hevdet av ham.

Som sjelden tidligere fremkom denne størrelsen av tillitskrisen. Man trodde ikke på den tyske politikks ærlige vilje og deri den uavbrutte vegring mot å bekjentgjøre de grunnsetninger som etterkrigs-Europa skal organiseres etter. Dette ble betraktet som bedrageriforsøk på bekostning av de små folks selvstendighet og frihet.

Quisling måtte i det hele tatt fastslå at de forutsetninger som lå til grunn for et samarbeide med Tyskland ble vurdert fullstendig utilstrekkelig og at man i dag fremdeles ikke engang gir han og hans regjering en status som kroater og slovakker helt selvfølgelig hadde fått. Det var eiendommelig at man overfor slike folk var storsinnet og i siste tendens også var klar og ærlig, mens han ikke bare ble oppholdt med tomme løfter men også måtte tåle flere ydmykende tiltak og handlinger som skaffet sterke belastninger. Han kunne heller ikke innse at det var logisk og rettferdig å nekte hans regjering forsikringer om integritet og suverenitet mens den tyske riksregjeringens note av 9. april 1940 til eksregjeringen hadde inneholdt slike forsikringer. Man kunne derav bare slutte at Tyskland i dag ikke mer står for den status som var skissert i noten.

Quisling viste også til kommunikeet etter der Führers møte med Mussolini hvor aksemaktenes krigsmål var fastlagt i meget forskjellig tolkete formuleringer, men hvor man flittig hadde unngått å nevne friheten og integriteten for folkene på det europeiske kontinent.

Quisling mente at det deri besto en stor fare, ikke bare for denne krigs seierrike slutt for Tyskland, men for hele Europa. Han var på den ene side fast overbevist om at Europa etter denne krig måtte få en ordening som tok hensyn til de kontinentale interesser, men han har fått det inntrykk at Tyskland ganske enkelt ikke er i stand til det. Den tyske politikk ville etter hans mening vel gi støtet til en slik ordening for det europeiske folk, men ville, da den selv er uærlig, bare utløse motstandskrefter, og således ikke under noen omstendigheter spille den rolle den ønsket seg. Det var ikke slik at Tyskland og muligens Italia kunne nyordnes mens alle andre folk sto stramme med hånden langs buksesømmen og bare fikk vise seg til befalingsmottakelsene.

Folkets suverenitet og deres nasjonale stolthet var noe gitt og voksent, og bare med disse kreftene kunne man forme fremtiden, men aldri mot dem. Det kunne vel heller ikke være ukjent for tyskerne at motviljen mot Tyskland var et stadig voksende begrep, og at ikke bare Tyskland, men også den tyske politikk hadde tapt ansikt. Nettopp det nasjonalsosialistiske Tyskland med sin kamp for renhet og det nasjonale livs frihet har hatt eller forutsetninger, ikke bare for å få sympati, men også for å vekke meget virkelige kref-

ter. I dag må man imidlertid fastslå at for eksempel mangeårige tysklansvenner i Norge som fremdeles ville være beredt til å vise noe overbærenhet med den tyske politikk i dag er av en helt annen oppfatning og kommet til full forkastelse av de tyske metoder og tysk politikk. Han (Quisling) ville i denne sammenheng ikke nevne noen navn, men kunne forsikre oss at denne kjensgjerning rystet ham selv, og at han ved dette først ble riktig klar over hvor meget vi også her i landet hadde gjort oss forhatt.

Herr Neumann gikk så inn på noen spørsmål som hang sammen med ungdomsforringen, hvorved man ble enige om at ungdomstjenesteloven ble utsatt fordi forutsetningen for dens virksomhet lå i en disiplinert og åndelig ledelse (førerskap) utført av NSUF, (Nasjonal Samling Ungdomsfylking) som alene er i stand til å oppfylle de oppgavene som er gitt. De fleste av NSUF's ledere var på denne tid ved fronten, red.anm.) Tvang gjennomført med politiske midler ville dessuten ikke føre til noe positivt. For øvrig var man enige om at vernedyktigheten (dugeligheten) innen NSUF ble gitt større plass og at særlig Bjørn Østring skulle ordne opp i dette. Deretter ble spørsmålet om hirdledelsen drøftet. Herr Neumann var av den oppfatning at den nåværende hirdledelse måtte skiftes ut så fort som mulig, da den ikke var noen garanti for at praktiske oppgaver ble påbegynt og løst under dens ledelse. Hagelin motsatte seg ivrig det forslaget at man innsatte Orvar Sæter som stabssjef eller stabssjefen stedfortreder, mens Møystad dro til fronten. Orvar Sæter ble heller ikke akseptert av Quisling. Uten at man sa mye om det, kunne man slutte at Orvar Sæter ikke blir tatt alvorlig av Quisling og at han i ham ser den underoffiser som aldri kunne fylle en slik stilling. Heller ikke Neumanns forslag ble akseptert av Quisling og så sto spørsmå-

let om hvem som skulle betro ledelsen av hirden åpen. Alle var likevel enige om at hirdledelsen omgående måtte skiftes ut, da også en konkret oppgavestilling er avhengig av det for at hirdorganisasjonen virkelig igjen blir et aktivt element i hele partiet. Ut fra dette ble det fra vår side nok engang drøftet betydningen av partiets klare verdensanskuelige bekjennelse, særlig hirdorganisasjonens. Nettopp ved denne diskusjon ble det på den ene side tydelig klart hvor meget Quisling henger ved formaliteter, men på den annen side også hvor meget han fryktet at en bekjennelse til nasjonalsosialismens åndelige grunnlag kunne bli misbrukt av oss, og at jo høyere en slik bekjennelse virkelig kom frem ville det fra tysk side bli laget et fribrev for å ødelegge den norske suverenitet.

Det var ganske sikkert at vi i dag i Norge ikke fant 100 personer som trodde på vår oppriktighet, og han var også overbevist om at en bekjennelse til nasjonalsosialismen ikke ville forandre noe. Hver nordmenn ser på det egne folkelige liv og den nasjonale bevissthet som øverste forutsetning for et sunt forhold mellom Norge og Tyskland, og han selv var under visse omstendigheter beredt til å kjempe for det til siste innsats.

Hadde jeg i 1940 visst hva Tyskland forstår med samarbeid hadde jeg gjennomført min politikk under andre forutsetninger og synspunkter. Når jeg i dag som tidligere representerer opprettelsen av et storgermanskt rike, så kan jeg bare si at oppgavelsen av Norges selvstendighet og likeberettigelse ikke var ment med det.

Som nevnt hadde Adolf Hitler lest rapporten da Vidkun Quisling besøkte ham den 19. april.

Hitler ga da sitt ord som germaner på at Norge etter krigens slutt igjen skulle bli fritt og selvstendig. Dette er det eneste kjente tilfelle hvor et slikt løfte er gitt til et besatt land. ●

Den "avgjørende seier" ved Midtskogen

Av Bjø. L.

Vi har for lengst passert 9. april, den sørgelige dagen i vår historie. Men det er noen som feirer dagen.

På Midtskogen ved Elverum foregår det med pomp og prakt med tale av en oberst eller en general. Alt blir gjort for å innbille det norske folk at her vant det norske forsvaret en avgjørende seier i 1940.

Asbjørn Bru har skrevet en bok han har kalt "Det står skrevet". Tittelen er valgt fordi han hovedsakelig siterer det som andre har skrevet. Når det gjelder kampene ved Midtskogen referer han til Rittmester Normanns bok "De fem første dagene". Her følger et litt forkortet utdrag:

Da den tyske fallskjermjegergruppen meget forsinket ankom Fornebu ved middagstider den 9. april, ble flyene møtt av blant andre den tyske luftattache i Oslo, kaptein Spiller. Han påsto å ha fullmakt til å reise til Hamar for å forhandle med Norges Konge om våpenstillstand, og anmodet gruppens sjef, kaptein Walther, om å få fallskjermjegere som eskorte. At kongen og regjeringen var på Hamar, visste Spiller fordi det om formiddagen var bekjentgjort i NRK. Walther gikk ut fra at det var i orden med Spillers fullmakt og ble med.

Ekspedisjonen startet fra Oslo omkring kl. 16.30 med to personbiler, en lastebil og to busser.

Ved Sinsenkrysset kom to busser med norske infanterister fra en sidevei. Befal og menige ble beordret ut, avvæpnet og så gitt fri. Buskene tok Walther i bruk for sine egne soldater, og tallet på kjøretøyer i kolonnen var dermed økt til syv.

Under en stans for bensinfylling på Jessheim ble tyskerne innhentet av en buss med ca. 20 intetanende sol-

dater fra samme kompani som ved Sinsenkrysset. De ble stoppet og avvæpnet. Ved Dal sto en norsk fenrik og tre menige som "veipost". De ble avvæpnet og puttet inn i en av bilene. Ved Stange ble en vaktkommandør, en sersjant og tre menige avvæpnet og tatt med. Likeens gikk det med en vakt påtruffet ved nordenden av Stangebrua. Ved Hamar Jernbanestasjon ble en fenrik, en sersjant og syv menige tatt til fange og avvæpnet.

Da kaptein Spiller hadde brakt på det rene at kongen ikke lenger var på Hamar, ble noen fallskjermjegere etterlatt for å besette politistasjonen, postkontoret, telegraf- og telefonbygningen samt jernbanestasjonen, og raidet fortsatte nå mot Elverum. Før avreisen ble de norske befalingsmenn og menige som var tatt med i kolonnen løslatt.

Da tyskerne kjørte ut av Hamar, kom de ved Disenbrua overraskende på en norsk fenrik og 14 menige. De ble avvæpnet men ikke tatt med. Klokken var nå ca. 01.30 (den 10. april) og omkring en halv time senere kom kolonnen frem til Midtskogen gård, hvor veien var sperret og norsk forsvaret forberedt.

I den påfølgende kamp, hvis varighet av noen er oppgitt til tre kvart time, av andre til det dobbelte, blir stillingen rømmet av de norske tropper og Midtskogen gård besatt av tyskerne.

I den krigshistoriske lærebok "Krigen i Norge" 1940 har generalmajor Lindbäck-Larsen fremstilt affæren ved Midtskogen som en norsk seier - en militær fremgang og hvor det tyske fremstøt ble avvist og tyskerne tvunget til å vende tilbake til Oslo. Den beretning Forsvarets Krigshistoriske Avdeling har gitt i "Operasjonene i Glåmdalsfjæret, Trysil og Rendalen" viser imidlertid

noe annet. Av den fremgår det klart at kampen endte med norsk tilbaketog. At tyskerne stanset og returnerte til Oslo er jo sant nok. Men det var neppe fordi de fant det umulig å komme videre. Det skyldtes først og fremst at kaptein Spiller var blitt dødelig såret og at sjefen for hans eskorte da ikke så noen grunn til å fortsette raidet. Kaptein Walther hadde jo selv ingen fullmakt til, og kanskje heller ikke andre forutsetninger for, å forhandle med Norges konge.

Da tyskerne etter kampen hadde oppholdt seg (hvilt?) omkring en time på Midtskogen, begynte tilbaketuren. Først til Hamar hvor Spiller ble lagt inn på sykehuset. Der døde han samme ettermiddag. Etter å ha samlet opp fallskjermssoldatene som hadde holdt Hamar besatt, fortsatte ferden sydover. I nærheten av Espastasjon, omtrent midtveis mellom Hamar og Minnesund, møtte tyskerne en personbil med tre norske offiserer i uniform. To av dem ble tatt med i kaptein Walthers personbil, den tredje ble anbrakt i en buss. Bilen deres ble satt inn i kolonnen. Mellom Espa og Minnesund var det på dette tidspunkt tre bilkolonner med norske avdelinger på vei nordover. De kom fra Gardermoen. Den forreste, som besto av 20 lastebiler, og et mannskap på 250, den andre en "eskadron" på 120 mann og den tredje et "feltbatteri" med fire kanoner og 75 mann. Tallet på biler i de to siste kolonner var til sammen anslagsvis 15-20. Når de nevnte avdelinger er satt i gåseøyne er det fordi det var improviserte avdelinger.

Forsvarets Krigshistoriske Avdeling har beskrevet dem slik: "Soldatene... var som individer så gode som noen, men de avdelinger de dannet kunne bare betegnes som sammenraskede. Unge og gamle, stridende og ikke-stridende, frivillige og tjenestepiktige, infanterister, dragoner, sambandsmenn, intendaturfolk m.m. måtte stilles sammen under ukjent

befal og ble bare nødtørftig væpnet og utrustet."

Avdelingene visste intet om at det var fare for å møte tyskerne på veien og var fullstendig uforberedt på kamp. Ingen sikringstiltak var gjort. Mitralljøser og maskingeværer lå i kasser på lasteplanene. Ikke en gang geværene var gjort kampklare. Det gikk da også som det måtte gå da disse avdelinger, den ene etter den andre, plutselig befant seg foran munningen av tyske automatvåpen: Alle ble fanget og i en fart avvæpnet. Lastebilene ble vendt sydover og satt inn i kolonnen. Menige fanger ble etterlatt på landeveien, befalet - hvis antall må ha vært omkring 80 - ble fordelt mellom det tyske mannskap i busser og på lasteplan. Litt syd for Morskogen stasjon møtte kolonnen to norske lastebiler med ammunisjon og sprengstoff. De ble vendt sydover og tatt med. (Om vi regner etter tallet på kjøretøyer i kolonnen er det kommet opp imot et halvt hundre).

Ved Minnesund bro står et norsk gardekompani. To av kompaniets tropper blir avvæpnet og befalet tatt med. Den tredje klarer å holde seg skjult og kommer unna. Etter at broen er passert møter kolonnen en norsk løytnant og litt senere en generalstabskaptein. Begge blir tatt med. Deres biler settes inn i kolonnen. 3-4 km. nord for Eidsvoll Verk er en lastebil med en norsk fenrik og to mitraljøselag - i alt ca. 15 mann - på vei nordover. Styrken blir avvæpnet og tatt med. Et par kilometer lenger syd blir kolonnen beskyttet av en liten norsk infanteriavdeling som for noen minutter siden hadde gått i stilling langs en tverrgående vei. Det er kort hold og skytingen opphører da man i stillingen blir oppmerksom på at det ikke bare er tyskere på bilene, men også norske offiserer og menige. Avdelingens sjef blir narret frem til kaptein Walther og - med pistol for brystet - truet til å oppgi motstanden. Under ildgivningen var en av de norske

fangene i kolonnen blitt meget hårdt såret (han døde om ettermiddagen). Det var et ulykkestilfelle som gjorde det tydelig for enhver at beskytning av kolonnen ville være minst like farlig for de fangede nordmenn som for tyskerne, og sannsynligvis ble dette hovedårsaken til at kaptein Walther, ved forhandlinger og trusler, oppnådde å få fri passasje gjennom ytterligere to besatte norske stillinger, den ene ved Eidsvoll Verk, den andre litt syd for Jessheim. Kolonnen nådde Oslo omkring kl. 14.30.

Slik gikk det for seg mellom Oslo og Elverum. Så langt Asbjørn Bru.

Refleksjonene over det norske forsvarets tilstand i 1940 gjør seg selv. Det er likevel fristende å hefte seg litt ved den årlige seansen på Midtskogen. Her blir det gitt inntrykk av at det norske forsvaret vant en stor seier, og at konge og regjering ble reddet fra å bli tatt til fange.

Sannheten er at etter trefningen lå veien til Elverum åpen for Walther og hans lille avdeling. Men om han hadde fortsatt de par kilometerne, ville han ikke ha funnet kongen eller regjeringen, for de var i Trysil.

At den lille tyske avdelingen ble stanset på Midtskogen blir regnet blant de store norske bragdene i 1940. Sjefen for dem som sto for bragden, kaptein Gaalaas, blir likevel aldri nevnt. Han ville heller ikke fått noen deltagermedalje. Han ble senere frontkjemper. ●

Gjeldsslaver

Forts. fra side 1

barna må betale saksomkostningene ved et tap i rettssalen.

Dette er hårreisende, smålig og opprørende. Det virker som om staten nå forsøker å true oss til å trekke søksmålet. Men vi vil ikke gi oss. Om nødvendig kommer vi til å anke til høyesterett og videre til menneskerettighetsdomstolen i Strasbourg, sier han.

Betegnelsen "kunnskapsskole" Angrep på Terboven

er blitt et skjellsord og bør betraktes som asosialt, mener Arbeiderpartiet

Mens svake skoleelever får mye ressurser, blir flinke elever forsømt. Mange i det norske skolemiljøet mener at nå må skolen satse på de flinke.

Det er Ingvill Holden, førsteamanuensis i matematisk fagdidaktikk, som sier dette til "Verdens Gang". (Mandag 13. august, d.a.)

"Mangel på utfordringer gjør at mange flinke elever går lei allerede i grunnskolen. De blir late og opparbeider seg dårlige skolevaner som er vonde å vende", sier Holden. Hun har selv erfart problemet i sin familie.

Sønnen Mads (16) ble av læreren beskrevet som et uroelement i skoletimene. Ingvill Holden møtte liten forståelse for at sønnen kjedet seg fordi han hadde egne lærebehov i matematikk.

Først da familien flyttet til USA for ett år da Mads var 12 år, fikk han utfolde sitt talent. Mads ble satt i en spesialklasse for elever med mattetalent, og deltok i mattekonkurranser.

Mads ble kaptein på skolens mattelag.

Tilbake i Norge fikk Mads, etter påtrykk fra foreldrene, tillatelse av skolen til å lese matte på egen hånd. I niende klasse fulgte han et kurs i tallteori på universitetet.

Etter å ha fulgt vanlig matteundervisning det første året av videregående skole, er Mads blitt atskillig slappere med skolearbeidet.

Ingvill Holdens uttalelser til "Verdens Gang" viser igjen at det råder sterk strid om norsk skolepolitikk og at myndighetene - d.v.v. våre partipolitikere - neppe har hatt noen heldig hånd når det gjelder å skape en seriøst arbeidende skole til beste både for den oppvoksende ungdom og for samfunnet som helhet.

Allerede i 1976 kom skolepolitikken i fokus, og "Drammens Tidende" skrev bl.a. dette i en leder om saken:

"Tanken på et system med måling av kunnskaper og prestasjoner får formann

Steen til å fare opp og rope *apartheid*. For så vidt ikke overraskende. Nedvurdningen av kunnskaper og kunnskapstilegnelse går som en rød tråd gjennom Arbeiderpartiets skolepolitiske opplegg. Betegnelsen "kunnskapsskole" er i sosialistisk terminologi blitt nærmest et skjellsord. Det å kunne, det bør betraktes som noe asosialt. Og Arbeiderpartiets skolepolitiske avantgarde har da også gjort energiske forsøk på å tilintetgjøre karakterer og eksamener. Systemet som registrerer og måler ytelser og kunnskapsnivå bør ikke tåles. Alle skal være like. Ingen må tro at de kan noe mer og bedre enn andre. I hvert fall må ikke forskjellen kunne dokumenteres. Å

fastslå via eksamener og karakterer at ikke alle kan like meget er *apartheid*."

Nasjonal Samling hadde naturligvis et helt annet syn på den skolepolitikk man i samfunnets interesse burde føre. Nedtegnet i partiets program, stadfestet 15. februar 1934, heter det:

"PK.23: Bedre skoleutdanning på kortere tid med større vekt på karakterdannelse, kroppsutvikling og det praktiske liv. En samlet skoleplan med spesialisering etter den enkeltes anlegg og framtidsplaner, og etter samfunnets behov. Ved stipend koster staten den høyere utdanning av særlig begavet ungdom. Forskningsinstitutt og fagskoler utbygges".

Forts. side 9 ➔

Tillit til okkupasjonshistorien!

Kjartan Vik

Jeg er ung, tjue år, og svært interessert i norsk okkupasjonshistorie. Derfor kaster jeg meg over alt av bøker og artikler som omhandler de fem okkupasjonsår.

For å få en viss balanse i det hele leser jeg også det meste som kommer fra "den gale" siden, - også "Folk og Land".

I nr. 4 av bladet leste jeg den oppdiktete historie om selvmordsjåførene som i april dagene 1940 kjørte

utfør fjellstupet ved Hønefoss med bussene fulle av tyskere. Jeg har i alle år trodd på historien da den faktisk er fortalt meg av vetuge motstandsfolk. Nå vet jeg altså at den var et ledd i hetzpropagandaen mot fienden, og kanskje et triks for å

få andre til å gjøre lignende aksjoner.

At slike løgnhistorier fortsatt fremmes er skremmende, og jeg ble rent ut sagt forbannet da jeg tilfeldig kom over en artikkel av William Sund som sto i "Harstad Tidende" i forbindelse med filmen "Alt for Norge". Her sto svart på hvitt at "tyskerne allerede dager i forveien for 8. april lastet opp krigsmateriell og folk for overfallet på Norge. I tillegg lå tyske soldater skjult i lasterom på norske havner i tyske skip, klare til å delta i overfallet - "Alt for Norge?"

Dette er jo nonsens og for lengst avkrefstet etter at tollere, kaioppsynsmenn og havnearbeidere grundig ble forhørt etter krigen ut fra rykter om slikt. Det vil interessere seriøse historikere hvis du kan skaffe frem beviser for hva du her skriver.

Angrep på Terboven

Anton Olstad

Christa Schroeder ("Er warf mein Chef") forteller om et møte mellom Knut Hamsun og Hitler som ble ubehagelig for begge parter. Baldur von Schirach, som unngikk å bli hengt etter Nürnbergprosessen, hadde i juli 1943 fått kjennskap til at Knut Hamsun befant seg på en journalistkongress i Wien. Han overtalte Hitler til å ta imot ham på Berghof. Det kom til å skape en ubehagelig situasjon for begge.

Allerede under mottagelsen hørte Christa Schroeder og min kollega, fru Christian og jeg (Schirach) høylytt ordveksel. Rommet vi befant oss i var skilt fra mottakelsessalen ved en portiere. Vi holdt pusten og gikk nærmere portieren. Knut Hamsun hadde hatt mot til å gå imot Terbovens motforholdsregler i Norge. Hamsun foredrog sitt budskap og ønske med gråtkvalt stemme. Det var å kalle Terboven tilbake til Tyskland. Hamsun var litt tunghørt. Det kan være en av grunnene til at han brukte så sterk stemme. En annen grunn kan være at Hitler ikke tålte å bli motsagt. Vi hørte ham med sterk stemme si til Hamsun: Ti stille. Dette forstår De ikke.

Forsvarsmuseet ville ikke avbilde Høve i sin uniform

Av Linn K. Yttervik

Uhøflig, mener førstelektor Baard Borge som har forsket på Nasjonal Samlings regime under krigen.

Forsvarsmuseet har et svært tradisjonelt historisyn og både en uhøflig oppreden og en usaklig argumentasjon om hvorfor ikke Høve kunne bli avbildet ved siden av uniformen han hadde gitt museet.

De begrunnet avslaget blant annet med at det for tiden er oppblomstring av nynazistiske miljøer.

Det er feil å blande frontkjemperne med nynazisme, sier Borge som savner mer romslighet fra forsvarsmuseets side.

Personlig likte jeg filmen - Alt for Norge - og jeg tror vi vil høre mer fra Reuben Sletten i framtiden. Det ligger store forskningsmessige oppgaver og venter på oss når d et gjelder frontkjemperne, mener Borgen.

Produsent for "Alt for Norge", Kjell Eriksen, sier han er overgitt over slike reaksjoner.

Vi forventer at det skal bli fred i Bosnia på et år og så klarer vi ikke engang å skape forsoning i vårt eget land, sier han.

Kunstens forsøpling

Tore Torkelsen

Noe er helt sikkert.

Nasjonal Samling ville neppe ha godtatt all den kunst som gjennom årene fra 1945 har vært støttet med offentlige midler.

Noen eksempler:

- En brostein til å slenge i trynet på purken.
- Avkuttete kjønnsorganer.
- Stoler med spiker og blikkbokser.
- Slakt av grisunger foran øynene på flere hundre studenter.
- En partert hest i 200 syltetøyglass.
- Tredve tyggegummistykker støpt inn i 18 karat gull verdsatt til kr. 2.500,- pr. stk. Skulpturer ble det kalt.

For ikke å snakke om destruksjonskunsten:

Man hypnotiserer en høne, hønen angriper et piano, "kunstneren" knuser både hønen og pianoet med øks.

Tidligere universitetslektor Dag Sveen forsvarte alt dette som kunst.

Selv vil jeg si at folk som hevder slikt er splitter pine gale.

Beklager - men slik vil det gå

Av Kjell Blich Schreiner

Det er et kjent forhold her hjemme at man nødig tar opp et ømtålig tema før man kan skaffe seg en åpning ved å referere til en utenlandsk autoritet eller avhandling. Derved unngår man en del bråk, - pent og pyntelig kan det brennbare stoff legges til rette.

Der har vi nå dette stadig mer påtrengende spørsmål om begrensning av befolkningstilveksten. Hvordan regulere denne uten å komme i kollisjon med religion og etikk?

Stort sett har naturen hatt sine egne dramatiske, men effektive virkemidler. Et helt kontinent sank engang i havet, krig og pest har gjort sitt. Statistikken viser at i årene etter de to siste verdenskriger ble det overveiende født gutter, inntil det intrådte en viss balanse i forholdet.

Men etter hvert ser det ut til at naturen selv ikke makter oppgaven, - mennesket må tre til.

Har du lyttet til jegeren der han taler bekymret om at elgen, hjorten eller reinen har formert seg slik at den får ernæringsvansker? Og han stiller seg beredvillig til tjeneste med å nedlegge noen flere dyr, - for å lette tilværelsen for de gjenlevende.

Eller vi blir bekymret for et fiskevann hvor det fiskes for lite. Underernæring og minstemål. Der må tynnes ut...

Vi er meget nøyeregnende hvor det gjelder hundeoppdrett eller griseavl. Vi vil gjerne se stamtavler og foreta noen målinger både her og der. I planteriket lukes og beklippes og øksen ligger ved roten. Det eneste liv som får lov å formere seg uhindret er menneskets.

Vi orker ikke å se et dyr lide hvis tilfellet er håpløst. Vi lar en dyrlege ta seg av dette og går tung av hjertet derfra. Et håpløst sykt men-

neske skal leve inntil legemets kraft er slått ned av ofte de mest ulidelige smerter, - og det endelig utånder. ("Gudskjelov at han fikk gå bort"). For så langt som til mennesket strekker vår barmhjertighet seg ikke. Medlidenhetsdrap (evtanasi) er fortsatt straffbart.

I en kronikk i "BI" for flere år siden behandlet Bjørn Kolstad problemet med jordens overbefolkning, i det han henviste til et essay av Sir Julian Huxley, "The Age of Overbreed", hvori forfatteren kaller mennesket "the cancer of the planet" (klodens kreft). "Sir Julien tar utgangspunkt i en dose makaber statistikk som er egnet til å fylle fantasien med de aller skrekkeligste vyer", skriver kronikøren i en meget leseverdige artikkel. Den konkluderer med at noe må og vil skje innen våre etterkommere blir henviset til ståplass. Der må øyeblikkelig settes i gang en veritabel, global hestekur for å bremse menneskenes formering og bringe vekstraten ned i balanse med plass og ernæringsforhold...

Noen forstokkede mennesker i dette land har nok tidligere søkt å antyde noe liknende, men de ble tidd ned og er i dag tilsynelatende bra og aktverdige mennesker.

Da det imidlertid altså er slått en bresje i muren, og gudskjelov ikke av våre egne, tør man altså anta at det før eller senere så å si vil bli utstedt rasjoneringskort når det gjelder kvoten for barnefødsler. Her vil man først måtte ta sikte på land som India (Kina har alt fått det) hvor det må fremsettes lover til fremme av forplantningskultur. Mennesket vil av ren selvoppholdelsesdrift måtte kultivere sin egen livets hage.

Det vil sikkert bare være

et tidsspørsmål når mennesket ikke kan tillate imbecile og asosiale individer uten videre å følge skriftens ord om å "vorde fruktbare". På dette område har det vært utvist stor nidkjærhet, - en nidkjærhet man muligens kunne ha ønsket fordelt på andre av tavlenes bud. På en institusjon nordpå hente det for en tid siden at to psykiatriske pasienter fikk flytte sammen med alles velsignelse. ("De hadde også krav på lykke"). Men disse to var ennå så spreke at de klarte å sette 4 nye såkalte åndssvake barn inn i verden. Og det finnes ingen lov, meg kjent, som forbyr disse å forplante seg videre i stadig økende omfang?

Ennå har vi ikke nådd dette stadium i vår utvikling, men som man aner står menneskeheten på terskelen til en ny epoke. Enten vi liker det eller ikke. Hjertets egen godhet vil bli avløst av fornuftens. Fordi livet, hardt og ubarmhjertig, selv krever det. Mennesket får ikke lov å føre smitteveksten inn på egne kulturbeiter. Enhver utviklingsprosess må imidlertid modnes i menneskets eget sinn. Hos noen modner tanken hurtig, hos andre - de fleste - modnes den langsomt. Og da de siste har avgjørelsen i et demokratisk samfunn, så vil utviklingen på visse områder ikke gå hurtigere enn disse tillater, - slik det jo også er med oppdragelsen på våre skoler.

Fabulerer en så videre over dette plan, da vil dette antakelig skje: Radio, TV - alt dette som nå fengsler og binder mennesket til *andres* åndsarbeider - mer enn litteraturen, presse og film - vil etter hvert svekke the common man's thinking. Følgen herav blir at det vil fremstå en åndselite, - en overklasse, hvis avstand fra dagligmennesket vil bli like stor som fra trekkoksen til atomkraften.

Refleksjoner etter en filmdebatt

P.O. Storlid, Forsand

Det gikk som det måtte gå: Filmen om Jørgen K. Høve har brakt forfekttere av den offisielle oppfatning av vår historie 1940-45 i harnisk, og deres forargelse i den forbindelse har i særlig grad gått ut over førstelektor B.Borge. Borge vet hva han skriver og snakker om, og svarer godt nok for seg selv. Det som følger, skal heller ikke handle om kontroversen mellom ham og dem, men om enkelte åpenbare historiske feil og feilslutninger som tradisjonsforsvarerne gjør seg skyldige i, og enkelte refleksjoner utløst av debatten.

Det er ikke noe nytt at brytninger oppstår i overgangen fra historiene til historien. La det være minnet om tidligere tiders forestillinger om "frihetspartiet" og "svenskepartiet" på Eidsvoll i 1814, de giftige kontroverser over unionsspørsmålet i årene 1895-1905, og for den saks skyld om folkeavstemning og kongevalg i 1905. Alle interesserte vet i dag at de *egentlige* sammenhenger var til dels svært forskjellige fra det som en tid var alminnelig antatt, inspirert av vinnnersidens tidsbegrensede monopol på den historiske framstilling.

Revisjonistens rolle

Alle slike monopoler utgår før eller siden på dato, men sjelden uten atskillig hurum. Når historikere og andre stiller - og etter hvert besvarer - spørsmålet om hvorledes det hele *egentlig* var, mobiliserer en landstorm av tradisjonsforvaltere til forsvar for gjengse forestillinger, med angrep på de historiske "revisjonister", som er tidens fyord for dem som søker de *egentlige* sammenhenger. Som "kjettere" var det før i tiden. Men

det er kjettere og revisjonister som i all vitenskap bringer vår erkjennelse fremover. Jorden er, var og vil forbli rund, uansett hvor forbrytersk det i sin tid ble ansett å være når noen påsto noe slikt. I sitt innerste vesen er all sann vitenskap revisjonisme: Uten viljen til nettopp revisjon av det så langt antatte, var menneskeheten ikke kommet utover huleboerstadiet, men ville fortsatt levd i en stillestående, mytisk verden. Det gjelder også for åndsvitenskap, herunder historie.

Anti-revisjonistenes motiver kan være forskjellige. Myteskaperne har sin klare interesse i å holde mytene i live, enkelte deltakere i begivenhetene likeledes. (Men ikke alle. De virkelige deltakere er ofte befriende rause i sitt syn på for eksempel tidligere motstandere). Annerledes med dem som ikke deltok i noe som helst, men gjerne vil gi inntrykk av å ha gjort det. Det finnes ikke få slike, som aldri blir trette av å vinne det godes kamp mot det onde - i vårt tilfelle annen verdenskrig, som de først kom med i etter at den var slutt. Og så finnes alle de som bare har lært det gjengse om hvorledes alle ting var, og ytterst nødig gir slipp på denne trygge barneleardom. Felles for alle kategorier er - stort sett - at "de andre" var onde og handlet ut fra forkastelige motiver, hvilket nå egentlig sier mer om dem selv enn om "de andre". Det er ingen grunn til å etterligne dem i denne bigotte virkelighetsoppfatning. Det er fullt ut mulig - og for de fleste sannsynlig - at deres baktroppstrid beror på en egentlig ideell innstilling. Meget ville være vunnet om de fikk seg til å innse at bra folk kan ha forskjellige oppfatninger for eksempel av hva som i en bestemt

Forts. side 9 ➡

Brutal urett begått også på norsk side ...

Forts. fra side 1

og straffet for den hjelp de ytet, og som førte til drap av egne landsmenn? Jeg venter svar.

Frontkjemperen som kjempet mot tyskerne under felttoget i Norge, har ikke fått sin deltakermedalje, mens de som forbrøt seg med å snauklippe håret på en brutal måte av uskyldige jenter, fikk sin deltakermedalje. Hadde han deltatt i hårklipernes rekke, ville han nok ha fått sin belønning for innsatsen. Frontkjemperen fikk straff for en forbrytelse han etter gjeldende norsk lov, ikke hadde utført. Har ikke de ustraffede hårklipperne noe å angre?

Ble de nordmenn i Tysklandbrigaden, som hadde forhold til tyske kvinner og som fikk utdelt kondomer under oppholdet i Tyskland, snauklippet etter hjemkomsten?

Den tidligere frontkjemperen rettet sitt våpen mot kommunistiske soldater og ikke mot sivile nordmenn, slik nordmenn i britisk tjeneste gjorde da de meidene norske kvinner og menn på en meget brutal måte. Dette er nå beklaget av øverste myndighet som en tabbe.

Gunnleif Gabrielsen mener at de passive NS-medlemmer måtte kjenne til de tyske torturisters metoder både i Russland og i konsentrasjonsleirene fra propagandaen fra Londen, via jungeltelegrafene og ryktebørsen. En slik påstand er uholdbar. Kommunistmedlemmene sto i samme situasjon i forhold til nedslaktingen av mennesker i Sovjet både før og under krigen, og det var kjent gjennom avisene. Hvorfor ble de da medlemmer av kommunistpartiet, som hadde som mål å utsette Norge som stat? Jeg minner om russernes krig mot fiskerne på Svensgrunnen utafor Senja.

Det var en høyesterettsdom etter krigen, med 7 mot

4 stemmer som dannet grunnlaget for aksjonen mot de passive NS-medlemmer. Våre fremste Høyesterettsdommere var uenige i om passivt medlemskap var straffbart eller ikke. Fire dommere mente det ikke var straffbart, og de hadde et stort antall av landets fremste jurister på sin side. Hvordan kunne da de passive medlemmer under krigen ha muligheter til å vurdere om deres medlemskap var straffbart eller ikke, når et stort antall av våre fremste jurister ikke var enige i en straffeforføyning?

Jeg må be Gabrielsen svare på om han via jungeltelegrafene kjente til de norske soldatvaktmenns torturmetoder i fredstid, overfor arresterte ikke dømte nordmenn.

De norske torturister var like brutale om ikke enda verre en sine tyske torturkolleger i krigstiden. Noen av ofrene døde av den norske torturen, som også var rettet mot gravide kvinner. Torturen ble av norske ledere nevnt som "forseelse". Har ikke debattantene lest om disse "forseelser"? Det som er skrevet om "forseelsene", er nå forsvunnet fra bibliotekene.

Jeg har over 50 dokumenterte torturtilfeller, skrevet av forfatter Marta Steinsvik, en sak som også var opp i Stortinget i 1945. Hennes bok var tidligere tilgjengelig, men ikke nå. Stortingsforhandlingene om saken kan skaffes. Ble disse norske torturistene straffedømt for sin umenneskelige gjerninger? Svar på det.

Jeg tillater meg å referere et avsnitt fra et dokument.

"Jeg ble tvunget til hver natt gjennom 2 1/2 måned å ligge i en likkiste istedenfor en seng. Sengklær ble ikke utlevert. I likkisten ble slått vann, hvorved jeg alltid lå våt. Jeg ble gjentatte ganger i fulle klær beordret ut i sjøen for å vaske meg, og måtte i gjennomvåte klær ligge i

kisten, idet jeg ikke fikk lov til å kle av meg eller skifte. Kistelokket ble lagt på, hvorved jeg en rekke ganger nær dreptes av luftmangel...

For å framkalle tilståelse ble jeg med bakbundne hender heist opp i et tau etter hendene, fritt hengende med hodet ned, og banket med stokk, eller pisket inntil jeg falt i avmakt...

Ved en av disse sadistiske avstraffelser ble mine kjønnsorganer mishandlet etter at jeg falt i avmakt".

Torturen skjedde i Tromsø, ikke utført av tyske torturister under krigen, som gjerningen tydet på, men "forseelsen" ble utført i fredstid av nordmenn uten ordre fra overordnede. De tyske torturistene utførte kun torturen i rettsavhør etter ordre fra høyere hold. Det refererte er skrevet i et brev til politimesteren i Tromsø i 1945 av varetektsfange Harald H. Pedersen.

Hva sier skribentene til "forseelsene". Vil de benekte at det har skjedd? En annen rapport forteller om en ikke dømt fange som med våpen ble tvunget til å rulle seg naken over piggtråd.

Så kom ikke her og fortell at råskapen bare var på tysk side under krigen, når det i fredstid foregikk enda verre ting utført av dem som var på den "rette" siden inkludert britene.

I en krig er den største taper sannheten. Vil mine herrer påstå at den propaganda som kom på norsk fra britene i London var sann? Det var nemlig britene som sensurerte alle norske sendinger. Vi var føret med desinformasjon og nøye utarbeidet psykologisk propaganda, for å opparbeide et folkehat mot okkupasjonsmakten og NS-tilhengere.

Det verste er at de norske usannhetene fortsatte etter krigen. Det var viktig for å holde hatet ved like.

De groveste usannheter, som har såret de berørte, har

jeg tatt opp med myndigheten, og har mottatt både beklagelse og innrømmelser fra høyeste hold. Som en liten kompensasjon for den til dels smertelige og dårlige behandling vi fikk, som måtte ofre det kjæreste vi hadde, har nå Forsvarsdepartementet i brev av 5. juni dette år, sagt seg villig til å yte kr. 900.000 til et minnesmerke. Dette kommer senere i avisene som egen sak.

Derimot er de usannheter som 6. divisjon offentlig har formidlet om en krigshendelse, tross dokumentasjoner, så vidt meg bekjent ennå ikke dementert. Denne unnlåtelsen indikerer etter mitt syn en ringeakt overfor dem som ble berørt av tragedien, og det er en skandale.

"Harstad Tidende"

(Debattanten var en av de mest aktive motstandsmenn i Nord-Norge under okkupasjonen. Red.anm.)

Kapitulasjonen

W. Kaarbø, Breivika

Den 10. juni 1940 ble Nord-Norge påtvunget en betingelsesløs kapitulasjon som selv den store "Satan" (Hitler) måtte forstå ikke ville bli overholdt. En påtvunget og ensidig dokument ble undertegnet, kanskje for å berge livet. Et slikt dokument er i seg sjøl ikke gyldig. I Byrundeinnlegget bebreider innsenderen behandlingen av landssvikene, men det var bagateller og fortjent behandling. Selv hadde jeg en godt bekjent, Alf Pettersen. Han fikk føle Hitlers kule gjennom nakken. Mange landssvikere som gikk fri hadde fortjent det, men ikke han.

HT fikk også føle krigens år. I disse fem årene hadde HT Hitler-tro tjenere, men så vidt jeg vet finnes ikke slike tjenere i HT nå. Derfor ber jeg HT slutte å ta innlegg som har til hensikt å få historien til å se ut som det var landssvikernes syn som var det rette.

Den generasjon som var

voksen 9. april 1940 er nå snart utdødd. La ikke frøene til etterkommere av landssvikere få anledning til å omskrive historien gjennom avisen.

Svar til W. Kaarbøs kapitulasjon

Astrup Nilssen

Uten dokumentasjonskilde skriver Kaarbø i HT av 13.ds.eventyrhistorie om at Nord-Norge

Ble påtvunget en kapitulasjon 10. juni 1940. Videre sier han at historieforsker Arne Rasmussen er ute med sitt syn (vedr.kapitulasjonen). Det er så grove usannheter Kaarbø skriver, at han bør beklage det hele.

Les NOU 1949. Her fremgår det at det var Norge som den 8.juni 1940, kl. 15.04, telegrafisk gjennom svensk DU (J.nr. 01048 UL 1940) til tysk DU, ba om våpenstillstandsforhandlinger.

Tyskerne samtykket på betingelse av at all motstand opphørte dvs. i hele landet.

Historieforskeren fremmer ikke sitt private syn, men en dokumentert virkelighet. Det er en vesentlig forskjell.

Karbø nevner en bekjent som fikk føle Hitlers kule i nakken, uten å antyde årsaken til dommen. I fredstid, gjorde "gode" nordmenn det samme uten grunn og dom mot uskyldige personer.

En nasjon som er under okkupasjon, er ifølge internasjonale lover, forpliktet til å forholde seg rolig, og ikke forta seg noe verken i ord eller gjerninger til skade for okkupanten. Det var i den situasjon den norske regjering satte sitt folk i, da den frivillig gjorde den grove tabben å underskrive kapitulasjonsdokumentet, og derved overga folket i okkupantens armer 10. juni 1945, for så selv å stikke av. Vår gode Konge nektet å følge regjeringen over til London, men ble tvunget med makt. Les: The allied defeat in Norway, side 131.

Refleksjoner etter en filmdebatt ...

Forts. fra side 7

situasjon tjener fedrelandet best, og ganske særlig når de setter livet inn for denne oppfatningen. Ut fra bekjentskap med mange virkelige krigsdeltakere på "riktig" side, kan det sies at det i så måte ikke er hos denne kategori problemet ligger.

En insinuasjon

Det er grunn til å imøtegå den insinuasjon som ligger i Malvin Karlsens refleksjoner 7. juli om at det er "litt snodig at man lar seg innrulle i en Waffen-SS-avdeling uten å ane hva slags selskap man er havnet i".

For det første: Waffen-SS var en regulær del av den tyske krigsmakt, anmeldt som det til alle nabostater og Røde Kors gjennom regjeringsnoter ved opprettelsen (da hetende SS-Verfügungstruppe), og ikke noe verre "selskap" å komme i enn andre regulære avdelinger. (Det er ingen grunn til å belaste Waffen-SS med krigsforbrytelser mer enn andre militære avdelinger, les for eksempel hva major Blindheim med ærerik fortid i Kp. Linge og Milorg/Oslo for mange år siden skrev om dette).

For det annet: Høve og hans kamerater i Den norske Legion meldte seg ikke til Waffen-SS, men nettopp til DnL. At den og andre legioner ble rulleført og organisatorisk underlagt Waffen-SS, berodde på en tysk administrativ forordning, som de selvfølgelig ikke hadde noen innflytelse på. Passusen om Waffen-SS beror naturligvis på en sammenblanding med andre SS-organisasjoner. En sammenligning: Det sovjetiske innenriksministerium disponerte en egen 800.000 manns hærstyrke oppsatt i

Den Røde Armé. Hensikten med det kan man gjøre seg sine tanker om. Men det var ikke disse NKVD- (tidligere GPU-, til slutt KGB-) folk som myrdet og terroriserte Stalins virkelige eller antatte fiender i og utenfor GULag. To slike divisjoner gjorde en strålende innsats i forsvaret av og utbruddet fra daværende Leningrad. Hvorledes ser Karlson på dem? Endelig: Det var ikke "for å skaffe Hitler Lebenstraum" de frivillige stilte opp i krigen mot Sovjetunionen, men til forsvar for Norges interesser, på samme vis som deres landsmenn på "riktig" side heller ikke meldte seg til tjeneste for å sikre Storbritannias videre undertrykkelse og utplyndring av sine kolonier, eller - med unntak for kommunistene - for å redde det stalinske forbryterveldet. Det er forskjell på å kjempe for og å kjempe med.

Ut i det groteske

Karlsons anførsler er greie i den forstand at de dreier seg om fakta, og dermed kan undergis en fornuftig drøftelse, selv om en enkelt anførsel skjærer ut av bildet: Påstanden om at Hitler lenge før han kom til makten skulle ha "bebudet" fysisk likvidasjon av jøder eller andre. Det virker som et Rauschning-fabrikat. Annerledes blir det når man kommer til Leif Hugo Hansen, som 12. juli bl.a. engster seg for "relativismens slumrende omfavnelser", men riktignok trøster seg til "folks innbygde, etiske kompassnål, den i ryggmargen", mot at NS-smiger og applaus skal "drenere gangsynet", - hva nå alt dette skal bety. Det er vanskelig å se hva slumrende omfavnelser,

etiske ryggmargskompassnåler og gangsynsdrønering har å gjøre i et seriøst ordskifte, men lest i konteksten må det antas at meningen er å torpedere både filmen og førstelektoren som ikke i tilstrekkelig grad ("illusjonen om den verdinøytrale forsker"...) forholder seg "verdihierarkisk". Ja, nettopp: Illusjonen. Slik kan det sies. Eller også slik: "Det finnes ingen forutsetningsløs vitenskap". (Alfred Rosenberg, Det Tredje Rikes hovedideologi). Verdihierarkisk må det være.

Det hele sklir ut i det groteske når NKP-veteran Kristiansen melder seg til orde. Sant nok advares leseren allerede ved hans bruk av anførselstegn om at skribentens verden er svært forskjellig fra den praktisk talt alle andre lever i: I denne virkelige verden finnes det for eksempel både virkelige førstelektorer og aktverdige motiver, helt uten anførselstegn. Men hva gjorde nå egentlig veterankommunistens eget parti under den 1940-krigen i Norge som Høve deltok i - og det mer enn de fleste, nemlig både i Sør- og Nord-Norge? Hans parti agiterte på grunn av Hitlers pakt med Stalin mot nordmenns innsats i "den imperialistiske krig" mot Hitler! (I alle fall en av hans partis journalister fikk "landssvik"-dom for sin agitasjon mot norsk motstand i 1940). Det er ikke aktverdig å bekjempe kommunismen med våpen i hånd, mener kommunisten. Men hva med andre -ismer og -ier" Og hvordan kom egentlig bolsjevikene til makten i Russland og øvrige Sovjetterritorier? Så kommer også i reprise det gamle tøvet om "bondegården i øst", som ingen norsk frivillig noen gang meldte seg interessert i, og som for øvrig heller ikke figurerte i vervingsbetingelsene for DnL. Fra sitt kommunistiske leksikon anno 1935 hitsetter han en

livfull skildring av tilstandene i Tyskland etter Hitlers maktovertakelse, med "antakelig minst 100.000 mennesker i konsentrasjonsleirer". (Det riktige tallet den gang var omkring halvdelen).

Steinkasting i glasshus

Dette visste altså Stalin-tilhengeren i god tid før nettopp Stalin gikk i forbund med nettopp Hitler. Det står ikke noe i Kristiansens leksikon om hvor mange millioner Stalin på samme tid hadde i sine GULags, men både om det og hans titallsvis av millioner mordofre har han i en del år nå hatt anledning til å skaffe seg informasjon. Derfor vet han - eller i alle fall vet andre - at i sammenligning med Stalins lavest anslåtte drapstall, blir Hitlers høyest anslåtte heller beskjedne. Han får være glad for at ingen synes å ville anvende prinsippet om "kollektiv skyld" på ham og hans meningsfeller. For ordens skyld: Det ville også være helt galt å gjøre det. Men det vitner om liten klokskap å drive som steinkaster i glasshus. Og i alle fall: Etter det som nå er kjent, også for dem som ikke visste, eller ikke ville vite det før, må det være mulig å begripe at noen så faren fra øst som så stor og overhengende, at de mente den måtte bekjempes med livet som innsats - og gjorde det.

Betegnelsen «kunnskapsskole ...

Forts. fra side 6

Resultatene viste seg da Nasjonal Samling under okkupasjonen opprettet Statsgymnasiet for evnerik ungdom. Storparten av elevene her ble senere toppfolk i norsk næringsliv; kvinner og menn som i ettertid ofte er hedret i norsk presse for dyktighet og framsyn.

Mange av dem har takket skolens dyktige rektor, Johs. Myhren, for drahjelpen som førte dem frem.

"Gode" nordmenns forpliktelseserklæring

Det var ti tusener "gode" nordmenn som arbeidet for tyskerne under okkupasjonen. Vi fant dem på festningsverk, på veianlegg, på flyplasser, i kantiner og overalt hvor tyskerne trengte arbeidskraft.

Før ansettelsen måtte de undertegne følgende forpliktelseserklæring:

1. Jeg erklærer herved at jeg inntil dags dato ikke har vært straffet med frihetsberøvelse.
2. Jeg erklærer at jeg ikke tilhører den jødiske rase.
3. Jeg forplikter meg til å holde den daglige arbeidstid og å utføre det meg pålagte arbeide samvittighetsfullt og omhyggelig, ikke å skjule noe vedr. arbeide, ikke ved forsett eller ved slurv å levere dårlig eller slett arbeide eller på noen som helst måte å skade eller ødelegge inventar, redskap eller verktøy.
4. Jeg forplikter meg til at alt som jeg arbeider med eller får vite gjennom mitt arbeide behandles konfidensielt. Denne forpliktelse gjelder også andre tyske kontorer og deres avdelinger.
5. Jeg forplikter meg videre til straks å melde alt som måtte bli meg bekjent vedr. tegn på sabotasje eller spionasjehandling mot den tyske vernemakt til lederen av dette kontor eller til hans representant. Hertil må jeg også melde hvis jeg på en eller annen måte blir oppfordret til spionasje eller sabotasjehandling.
6. Det er meg bekjent at jeg må være forberedt på, hvis jeg ikke holder de meg pålagte forpliktelser eller mine opplysninger er uriktige, øyeblikkelig å forlate min stilling og min forsømmelse blir å behandle etter de tyske lover.

VED GIRERINGER!

Vennligst noter alltid tydelig avsender og hva beløpet skal dekke.

Sinnelagets betydning for straffereaksjoner

“I vår tid later det til at meningsforbrytelsene holder på å innta førsteplassen, på samme måte som under inkvisisjonen... Det verste et menneske kan gjøre i vår tid er å ha de gale meningene.”

Thorhild Hansen
I “*Prosessen mot Knut Hamsun*”

Under en debatt i stortinget om “rettsoppgjøret” sa stortingsmann Rolf Stranger (H) 15.01.91 i Oslo:

“Det var det uriktige sinnelag, som skulle møte samfunnets forståelige reaksjon.”

Kilde her: Stortingstidende 1952 s.141.

Høyesterettsadvokat Hans Kiær Mordt betegner en slik uttalelse “ensretting og totalitær Maktutførelse.”

Ifølge Stavanger Aftenblad for 6. august 1945 forsøkte fengselsmyndighetene i byen å tilføre fangene et “riktig” sinnelag ved å vise dem en film. Etter framsyningen ble fangene nøye testet. De måtte reddegjøre for hvor sterkt inntrykk filmen hadde gjort. Leirledelsen fant at enkelte fanger ikke var blitt så sterkt påvirket som ledelsen hadde forventet. Avisen kan fortelle at det gikk ikke helt bra med dem som ikke var “nok” påvirket:

“En fikk tre dagers enecelle, en annen tre dagers enecelle og vann og brød, en tredje syv dager vann og brød.”

Sjefen for fengselsstyret opplyste at ingen som viste “feil” sinnelag kunne bli løslatt på prøve.

Av John Sand

Dersom NS-mennesker etter endt soning ønsket å foreta en utenlandsreise ble pass nektet dersom de hadde vist “feil holdning”.

Se nedenfor fra Dagbladets faste: «For 50 år siden» (1997)

Notis fra 23. juli, 1947: *Når en landssviker har gjort opp sin sak, kan han få pass til utlandet på vanlig måte, sier pass-skriver Endresen til Dagbladet. Men det er jo ikke til å komme forbi, i enkelte høve nekter vi en tidligere landssviker pass, selv om saken hans er oppgjort. Det avhenger av hvilken holdning han har vist.*

Den årelange forfølgelsen av Knut Hamsun i etterkrigsårene er kanskje det beste eksempel på hvor ille det kunne gå med en mann som hadde vist “feil sinnelag”. Hamsun hadde ikke bistått “fienden” med å bygge militære flyplasser, ubåtbunkers eller festningsanlegg som skulle gjøre det umulig å fordribe tyske okkuperanter. Hamsuns store forbrytelse var at han hadde et “uriktig sinnelag”. C.J. Hambro skrev i Adresseavisen i 1955: “Knut Hamsun ble plyndret.” Han ble i allefall berøvet mesteparten av sin formue. Hans tilgodehavender i Amerika ble betraktet som krigsbytte og sperret i Office of Alien Property.

Av “Det vanskelige oppgjøret” s.158 ser det ut til at Johs. Andenæs er skuffet over at Hamsun på grunn av alderen slapp så lett fra det: “Hadde Hamsun vært

20 eller 30 år yngre ville saken ha vært klar: Forræderitilale og årelang frihetsstraff.”

De som møtte “samfunnets forståelige reaksjon” fordi de hadde et “uriktig sinnelag” fikk som kjent en ytterst beskjeden forsvarerhjelp - se sjefredaktør Chr. Christensen (C.C.) i Farmand nr. 4/86:

På en måte er Albert Wieseners bok av året uhyggelig aktuell. 92 805 landsmenn fikk til sammen mindre forsvar, enn Arne Treholt alene, 40 år senere. Derimot strakk norske myndigheter seg lenger enn langt når det dreiet seg om juridisk bistand til alvorlig kriminelle som hadde et “riktig sinnelag”. I boken “Det urettferdige rettsoppgjør” s.23 gir h.r.advokat Hans Kiær Mordt et utmerket eksempel:

Den 20. mars 1953 ble norsk borger Carl Johan Pedersen av en jury i Tacoma i USA kjent skyldig i voldtekt og drap, begått den 10 oktober 1952 på en 82 år gammel enke, fru Fanny Rice, og idømt livsvarig fengsel. Mordet var begått på den mest opprørende måte, hvert eneste ben i ansiktet på den gamle dame var således knust og hun var blitt voltatt - død eller levende vites ikke.

Etter udøden flyktet Pedersen til Sverige. Han ble arrestert ved ankomst dit og krevd utlevert til USA. Fra norsk side ble det lagt ned et stort arbeid for å hindre utleveringen, men svensk høyesterett bestemte at Pedersen skulle utleveres til USA.

Høyesterettsadvokaten omtaler videre at Pedersen var under straffeforfølgning også i Norge for diverse seksualforbrytelser, bl.a. blodskam ved å inngå ekteskap med sin søster. Om den omfattende hjelp seksualforbryteren fikk av norske myndigheter kan Kiær Mordt fortelle:

Men ulike mer påfallende var, at Den norske stat, etter at utlevering således var besluttet, i eget oppdrag sendte en kjent høyesterettsadvokat over til USA for å assistere Pedersen og ytterligere etter at advokaten var vendt tilbake, sendte sin tidligere justisminister som da var statens representant i FN-delegasjonen til Tacoma i samme ærend, og ytterligere for statens regning engasjerte en kjent forsvarsadvokat Tracy Griffin til å tale mannens sak. Under rettsforhandlingene var også Norges visekonsul Gjellum fra generalkonsulatet i San Francisco til stede. Det hele et stort og kostbart apparat.

“Det kostbare apparat” må ha utført et utrolig effektivt hjelparbeid for seksualforbryteren kan Kiær Mordt fortelle: “takket være dommerens og forsvarerens påpasselighet lyktes det å holde spørsmålet om blodskam utenfor.” (Bokens s.24).

Noen vil kanskje spørre: Hvorfor en slik formidabel innsats fra norske myndigheter for å bistå en seksualforbryter? Svaret er enkelt: Morderen hadde vist det “riktige sinnelag.” Han hadde i krigens siste del drevet med folkerettsstridig sabotasje og havnet i tysk fangenskap.

Cappelen: Norsk Krigsleksikon nevner to eksempler hvor det “riktige sinnelag” hos dobbeltmordere virket straffebefriende.

S.93 omtales Feldmann-

Feldmann-saken. Høsten 1942 flyktet det jødiske ekteparet Rakel og Jacob Feldmann fra Oslo til Sverige. Underveis ble de drept av de to flyktinglovene som skulle føre dem til svenskegrensen. Drapet fant sted ved Skrikerudtjern i Trøgstad 27.10. 1942. Losene tok et større pengebøp og et gullur fra de drepte før de senket likene i tjernet.

Saken vakte stor oppsikt og førte til mye diskusjon, ikke minst da retten frikjente losene for drapet.

S.22 er Gulosten (Johs. Andersen) omtalt

Andersen, Johannes, kalt Gulosten, (1898-1968), kriminelt belastet motstandsmann. Oppnavnet hadde han fått på forbedringsanstalt.

Også etter frigjøringen gjorde han seg bemerket ved å skyte 2 tyske krigsfanger i Sogn og Fjordane. Saken endte med påtaleunntatelse, noe blant andre Johan Scharffenberg protesterte mot.

Overlege Johan Scharffenberg kom med skarp kritikk av norske justismyndigheter for at prinsippet om likhet for loven ble forlatt under “rettsoppgjøret”. I Morgenbladet skrev han bl.a.:

Forfatningsbrudd, drap, voldshandlinger, ødelegelser, bankrøverier er i stor utstrekning blitt upåttalt etter 8 mai 1945 når utøverne var på den rette siden, men samme slags handlinger er blitt strengt straffet hvis utøverne tilhørte NS.

De kommissariske statsråder, Johannessen, Ravn og Sandberg, ble frikjent, men hadde de stått i NS ville de blitt straffet like strengt som sine kolleger.

Tiltale eller dom er altså blitt avgjort etter vedkommendes politiske standpunkt, det vil si etter sinnelaget.

Vidkun Quisling og Milosevic ...

Forts. fra side 2

for eksempel den amerikanske "Landkrigens Regler" (1940): "Dersom befolkningen i et land, eller en del av landet, som allerede er okkupert av en hær, reiser seg mot den, krenker man krigens lover, og har ikke krav på å bli beskyttet av dem." En tysk offiser kunne dermed gjennomføre en handling i full overensstemmelse med Folkeretten - og bli dømt for akkurat samme handling like etter. Men dette var ikke noe som bare kunne skje, det skjedde.

I sitt innblikk trekker Rødland fram general Lothar Rendulic - som hadde ansvaret for brenningen av Finnmark. Rendulic blir med flere - betegnet som en terrorist. Dette på tross av at han ble frifunnet for nettopp dette, fordi, som det heter i dommen: "... han i sin

ordregiving ikke kan sees å ha krenket krigens sedvaner." Så brutal var, og er, internasjonal krigsrett.

Han kommenterer videre "den ytterst rause benådningssaksisen som raskt ble etablert i det norske rettsoppgjøret". Det Rødland fullstendig glemmer her, er at det ikke var ulovlig å samarbeide med tyskerne; det var deres lover som gjaldt i Norge - det var de som bestemte. På tross av dette ble flere nordmenn dømt for akkurat dette - men seinere benådet: Praksisen som dermed ble benyttet var dermed ikke "ytterst raus", den var seierherrenes justis.

En seierherrens justis som kan sammenlignes med å benytte kosovoalbanske dommere i en krigsforbrytersak mot Milosevic. Ville det vært rettferdig?

Historien slik medlemmer av Nasjonal Samling ser den

"Vi ville et land som var frelst og fritt med Nasjonal Samling under okkupasjonen 1940-45"

Av I. C. Stridsklev

Forfatteren Finn Thrana var ferdig jurist i 1940. Da hadde han vært medlem av Nasjonal Samling i 6 år og vært del av bevegelsens historie like lenge.

Han har de beste forutsetninger for å skrive historien slik medlemmer av Nasjonal Samling kjenner den. Han påpeker i innledningen at storparten av de bøker som er skrevet om annen verdenskrig i Norge er videreføring av motstandsbevegelsens propagandakrig mot Nasjonal Samling. Thrana nevner de problemer andre synspunkter har hatt med å nå ut i etterkrigstiden.

● Han forsøker selv å være objektiv, og nevner områder der NS-myndighetene kunne ha vist mer klokskap. Forfatteren dokumenterer

hvorfor han og andre medlemmer av Nasjonal Samling følger seg vel ved tanken på hva de har vært med på nettopp som NS-medlemmer. Og hvorfor de stort sett har bedre samvittighet jo mer aktive de har vært. Finn Thrana var svært aktiv. Han var i Oslo i april 1940. Han var sentral i Nasjonal Samlings forhandlinger med Norges Bondelag samme år. Han arbeidet i flere departementer, og deltok som regjeringssekretær i alle samlede møter for ministrene. Han opplevde vanskene ministrene hadde i forhandlinger med tyskerne, men så også de seire de hadde i disse forhandlingene. Blant annet ble matforsyningene til Norge sikret, og hungersnød unngått i motsetning til under Norges forrige krig og blokaden i 1807-14 og i Hol-

land, der 16 000 mennesker døde av sult vinteren 1944-45.

Nasjonal Samling fikk gjennomført Barnetrygd, Arbeidsløshetsstrygd og krigspensjon for etterlatte og skadede etter kampene i 1940.

Thrana trettet fra Quislings kanselli tyskerne med benådningssøknader for landsmenn som var hans politiske motstandere. I okkupasjonstiden var det for Nasjonal Samling først og fremst tyskerne som var motstandere, og ikke egne landsmenn.

Thrana påpeker også at Nasjonal Samling ikke var internasjonalistisk som det norske nazipartiet. NNSAP (Norges NasjonalSocialistiske Arbeiderparti) eller Det Norske Arbeiderparti.

Thrana viser at medlemmene av Nasjonal Samling ble gjort til syndebukker for landsmenns forsømmelser og forbrytelser. Han gir eksempler på at selv forsvarerne motarbeidet de anklagede, og at pressen stort sett i sine referater ikke var bedre enn domstolene.

Forts. side 12 ➔

Feldpost og konvolutter til og fra Østfronten ønskes

Bilder, dokumenter og tidsskrifter ønskes for Geir Brenden.

Kontakt: Ragnar Wolden, Ulsvad 32, 2770 Jaren, tlf.: 61 32 85 55 etter kl. 16.00 eller skriv.

Lurer dere på noe, kontakt Kjell Blich Schreiner

Nå er den kommet - boken vi alle har ventet på

Finn Thrana:

"Vi ville et land som var frelst og fritt"

Som en av de siste gjenlevende fra Quislings regjering gir forfatteren en mer skjønnsom avveining av krigssituasjonens mange sider enn vanlig i vår litteratur.

Hans personlige erindringer er et autentisk og svært interessant vitnesbyrd fra NS's innerste krets.

KJØP BOKEN HOS DIN BOKHANDLER - ELLER BESTILL DEN I "Boktjenesten", postboks 3239 Elisenberg, 0208 OSLO. PRIS KR. 297,- (fritt tilsendt).

BOKTJENESTEN

POSTBOKS 3239 ELISENBERG, 0208 OSLO

Boktjenesten ønsker å tømme sitt lager av tidligere utgitte bøker, som nå bare samler støv i hyllene og opptar tiltrengt plass.

Uansett førpris tilbys disse for kr. 50,- pr. bok og gjelder bl.a.:

Harald J. Hougen: **Minner fra krigens dager**
Inger Cesilie Stridsklev: **"M/S Theklas himmelferd"**
Vidkun Quisling: **Russland og Vi** (Innbundet)
Knut Steenstrup: **Dilemma**
Anna Kientopf: **Det fredsfjendtlige trauma**
Hans Gervik: **Refleksjoner etter 50 år**
Ståle Fagerland: **Et navn til låns**
Johs Myhren: **Skyldig - uskyldig?**
John Sand: **Elverumsfullmakten**
Randolf Alnæs: **Frontkjempere**

Dette er en unik sjanse til å skaffe seg okkupasjonslitteratur av høy verdi - til meget lav pris.

Send din bestilling til Boktjenesten, Postboks 3239, Elisenberg, 0208 OSLO, - og vi sender deg boken (bøkene) portofritt. Benytt **Postgiro** 7874.06.46124. **Bankgiro** 6063.05.00926.

Norsk Historie

Av Odd Østlund

*Om en løgn
återupprepas
tusen ganger
så blir den sanning
Makthavernas metod -
hjärntvätt.
I demokratier
som i diktaturer.
Du blir den lydige slaven
som talar maktens språk.*

*Partikyrkans prelater talar
för penningens skuld
maktens språk.
Mästaren jagade
månglarna ur templet
det blev hans död.
Månglarna har återvänt.*

*Om lagen icke passar
ändras lagen -
tillbakaverkande kraft
om nödvendigt
Sovjetstaten återupprättad
Vårt offer
gjorde oss till "svikare".*

*Bom för dörren
där sanningen finns
Historien om "svikarna"
tåler icke dagsljuset!
Bautastenar och minnesmerken
berättar om Norges eviga skam.
"Är jag född i ett land
som ser sin ära
i sin skam" ?
Var det någon som frågade.*

*Kampen för sanningen
tar aldrig slut
Att bekämpa orätten
är vår helige plikt
så länge det stinker.
Nya generationer
behöver sanningen
för att gå vidare.*

*Mästaren jagade månglarna
ur templet.
Det gav seger.
Vägen är utstakad -
törnbestrodd.
Gå den ändå
för ditt barns skuld.*

24. oktober

Av Kai Normann

*Vi bøyer vårt hode og minnes
Dypt i vårt hjertes grunn
Dagen, en dag i oktober,
Førerens skjebnestund.*

*Ja, unnu kjenner vi sorgen,
Avmakten, harmens glød
Da han som var eneren blant oss
Møtte en ufortjent død.*

*Vi bøyer ærbødig vårt hode
Og minnes en modig mann,
Den sterke og hederlige,
Ærekjær, stolt og sann.*

*Han lik Tor Foleson støtte
Merket i jorden, en brand!
Så segnert han under fanen.
Den står der i Norges land!*

En takk

Vi takker for vennlig deltagelse og pengegave til barne- og ungdomsarbeidet i Krasnojeselo i forbindelse med vår far, Oddvar Bjerges bortgang. Vi håper å nå dere alle med denne takken.

All omtanke, telefoner og besøk hos far de siste årene gjorde hverdagen mer innholdsrik og positiv for ham. Vi vil gjerne få takke dem som hadde anledning til å bidra også med dette.

Sissel, Vigdis og Trond

Historien slik medlemmer av Nasjonal Samling ser den ...

Forts. fra side 11

På ett punkt viser Thrana 000 til tross for at det overfor stor tiltro til nyskapingen steg hans formue. Det vil Erstatningsdirektoratet; han være av interesse om noen forteller at ved domfeltes vil undersøke hvor mye av død kunne gjenstående den gjelden Erstatningsdi- beløp innfordres hos ved- rektoratet oppga som ikke kommandes arvinger. Thra- inndrivbar, stammet fra na hevder at det ble vist den dødsbo. velvilje overfor arvingene at Boken skjemmes av en de ikke pliktet å betale inn del trykkfeil, og av at forfat- mer enn de hadde arvet. teren i begynnelsen forveks- Dette er ikke tilfelle. Den ler årstallene 1939 og 1940. dødsdømte Haakon Høst ble Det er fare for at utfor- idømt erstatning på kr. 100 dringene i denne boken,

som enda en gang forteller medlemmer av Nasjonal Samling mener de handlet rett, blir tiet i hjel. I så fall bekrefter det NS-folkenes oppfatning om at de som dømte dem er seg bevisst at anklagene mot medlemmer av Nasjonal Samling ikke bygger på reelt grunnlag.

Til salgs

Tyske dokumenter, aviser, tidsskrifter.
Fedrelandslaget, NS, Høyre, bøker fra Blix, Kamban,
Stenersen osv. Ring etter lister.
Telefon og faks: 38 03 37 34. Mobil: 980 52 172.

● Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie

Adresse: POSTBOKS 3239 ELISENBERG, 0208 OSLO